

szerepének s a folklórhoz való viszonyulásának művelődéstörténeti vonatkozásai is vannak. Munka közben, bolyongásai közben papírra vett sorai, élettörténete is olyan adalék lehet, mely nélkül munkájának teljessége el sem képzelhető. Biztató, hogy a zárószóban erre ígéretet kaptunk.

A szerénység és a szegénység sokáig a tervezgetéseknél állította meg, vagy fékezte le azokat a kezdeményezéseket, amelyek már korunk igényeihez mért kiadói tevé-

kenységet szerettek volna kifejtteni. Sok gyűrközés után az OSVIT könyvkiadó most olyan kötettel jelentkezett, amely vállalkozásban, tartalomban és Dragoslav Stojanović-Sip és Sáfrány Imre fedőlaptervét külön hangsúllyal kiemelve — formai kivitelezésben is komoly figyelmet érdemlő munka. Ive Prčić gyűjteménye Geza Kikić századokat átfogó tanulmányával kiegészül és Bela Gabrić sok ismeretlen adatot tár fel a szerzőről, amely beharangozó is lehet egy elkövetkező műhöz.

VÖLGYI ENDRE

A FÉNY FÜRTJEI

IVAN PANČIĆ: *Grozdovi svetlosti*. Bagdala, Kruševac, 1970.

A Rukovet körül tömörülő horvát és szerb írók és a kruševaci Bagdala közötti régi, rokonszenves, de nem elég dinamikus könyvkiadási csereegyezmény keretében jelent meg Ivan Pančić *A fény fürtjei* (Grozdovi svetlosti) című, szerény külalakú verseskötete.

A szerző az elmúlt másfél évtized alatt nem bizonyult termékeny írónak. Ezt még akkor is meg kell állapítanunk, ha tudjuk, hogy képességeinek jó részét műfordítói és szerkesztői tevékenységnek szentelte. Mégis meglepéssel vesszük tudomásul, hogy költészete nem statikus, nem zárkózott be sem egy kölcsönvett, sem egy önmaga által megteremtett tartalmi és formai keretbe: ahogyan érik mint ember, úgy lesz emberibb a költészete; ahogyan a világ változik körülötte, úgy változik az ő viszonya is a világgal, az étellel szemben.

Már első 3×10 című, két szabadvai költőtársával együtt 1957-ben kiadott kötetében biztató jeleket fölmutató, egyéni hangú versekkel jelentkezett. Később mintha rá-

döbönt volna arra, hogy nem az igazi úton jár, hogy érlelni, táplálni kell a költői gondolat verssé való transzponálását, s egyre ritkábban jelentkezett. Jogosan merült föl bennünk a kétely: talán nincs is több mondanivalója, talán elapadt írói vénája?

Aztán újabb kötetel jelentkezett a *Felhő a tenyéren* (Oblak na dlanu) cíművel. Ebben — ötévi hallgatás után — az írói felelősség, az elmélyülés és egyéni útkeresés első állomásához érkezett. Meggyőzőerű vall a tájról, melyhez gyermekkorának élményei kötik, az emberről akihez görcsösen ragaszkodik.

Röghözkötöttségével és a költő paletta szingargadságával a tanyavilág szélesre tárt panneau-ját fest meg egyik-másik költeményében. *A Furulyázik a múlt* (Prošlost frulari) című versében hitelesen és rokonszenves invencióval tárja elénk ez a sajtárságos világot:

*Psi laju pokojnike, salaš, tištnu;
Priče o Mravljem caru, adetu i strahu
rastu ko gljive na trščanom krovu,
dok ratovi huje kroz paorsku glavu...*

A városban élő ember szorongását a szállások és a szántóföldek felé forduló nosztalgiaiával akarja föloldani. Erre utalnak *A városba gerlicék szállnak alá (U ovaj grad grlice sleću)* című versének sorai:

*U ovom prizemnom gradu ljudi pevaju
motike, plugove i pšenicu,*

— — — — —
grlice sleću na glave kuća i snagu
[Kijunaju
i plode u suncu ...

A *Felhő a tényéren* című kötet elolvasása nélkül képtelenek volnánk megérteni *A fény fúrtjeit*, mert csak az összehasonlítás teszi lehetővé az értékelést. Ellenkező esetben azt a benyomást kelthetné az emberben, hogy egy új arcú, eddig ismeretlen költő műveit olvassa.

Ivan Pančić újabb könyvében két tekintetben tér el régebbi költészetétől. Mindenekelőtt abban, hogy versformája kötöttebb, szilárdabb; tömörebben fejezi ki magát, szigorúbb önmagához, gazdaságosabban bánik a szavakkal. Kevés szóval szeretné kifejezni magát, s tartalmi és érzelmi síkon is új irányban keresi a kibontakozást. Ezenkívül egy érdekes kísérletnek is szemtanúi lehetünk: a *Felhő a tényéren* című gyűjtemény kezdő versét (*Furulyázik a múlt*) új változatban iktatta be a kötetbe. A hosszú versszakokat és a dagályos költői képeket alaposan összezsugorította, mintha játékos, kísérletező kedvében önmagának szeretné bebizonyítani: mindezt sallangtalanul, puritán egyszerűséggel is el lehet mondani. Az előbb idézett sorok most így hangzanak:

*pride
o Mravljem caru
i ratovi huje
kroz paorsku glavu*

Kísérlete, átköltése sikerült. Többi — ugyancsak tömör — verse is

az út járhatóságát bizonyítja mindaddig, míg a szabad versforma mellett tart ki. Amikor azonban a kötet *Tanyavilág (Salašarenja)* című ciklusának második részében a népies verselésből meríti ihletét, vállalkozása nem jár eredménnyel. Néhány jellemző sort idézek:

*bolujem od neba
dugo predaleka
svaka mila seka
voiti me doveka*

— — — — —
*ide moja četa
već dvadeset leta
pršte ptice šale
velike i male*

A következő ciklusokban elhagyja a tanyavilág emlékképeit, és a városi ember vívódását a formához megfelelőbb módon érzékelteti. *A szavak fénylenek (Reči svetle)* sorai már egy kis világot sűrítnek szűk keretek közé:

reči svetle na talasima

*iz sluha zaltva
zdruzene ribe
istoriju nose*

*pa ipak
iza planina
svež rat stja*

*odsečenu ruku
nož optja*

A továbbiakban a négy fal közé szorult ember gyöttrődésének, elvágyódásának ad hangot. *A Leszámlás (Obračun)* záró ciklusa költői és szerkesztői melléfogás: a négy vers nem illeszkedik szervesen a kötetbe, még akkor sem, ha néhány sorában más, az eddigőtől lényegesen elütő hangon szól is hozzánk a szerző. A könyvre azonban ennek ellenére is érdemes fölfigyelni, mert Ivan Pančić művészi fejlődésének újabb szakaszáról, egyre érzékenyebb lírai alkatáról tanúskodik.

GAJDOS TIBOR